

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S. Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

6. Filum Labyrinthi, sive Inquisitio legitima De motu.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

*De viribus Unionis in Motu.
Racemi sive Charta Historia ordinata ad Arti-
culum Undecimum.*

*De viribus Consuetudinis & novitatis in Motu.
Racemi sive Charta Historia ordinata ad Structu-
rum Duodecimum.*

De aliis omnibus Motus.

Syllaba sive Charta Anatomia.

Venerabilis seu Charta Divisionis Secundae.

Axioma Exterioris sive Charta observationis.

*Columna sive Charta Impossibilis Apparentis, sive
Humana optativa.*

*Foenus sive Charta usus intervenientis sive Ha-
mana Activa.*

*Anticipatio sive Charta Interpretationis Sylve-
stris.*

Pons sive Charta ad Chartas Novellas.

*Machina Intellectus Superior, sive sequela Char-
tarum ad Apparentiam Secundam.*

Charta Novella.

Atque exemplum Inquisitionis de natura (ut videre est) absolvimus, idque in subiecto omnium maxime capaci & diffusio, eaque forma, quam judicamus cum veritate & Intellectu summum consensum habere. Neque tamen more apud homines recepto formulæ alicui necessitatem imponimus: tamquam unica esset, & instar Artis ipsius. Sed certe omnibus perceptatis, ex longo usu, & nonnullo, ut putamus, iudicio, hanc ipsam formam sive rationem disponendi materiæ rerum, ad opus Intellectus, ut probatam & electam exhibemus. Nihil autem officit, quominus ii qui otio magis abundant, aut à difficultatibus, quas primo experientem sequi necesse est, liberi jam erunt, aut majoris etiam & altioris sunt ingenii, rem in potius perducant. Nam & ipsi statuimus, Artem Inveniendi adolefcere cum inventis; neque ad aliquid immotum & inviolabile Inveniendi artificium, hominum industriam & felicitatem astringendam. Artis enim perfectionem Artis usum remorari, nihil est necesse. Quod autem viam novam scientiam docendi & tradendi ingressi sumus, quod doctrinam & præcepta quasi prætereuntes, & aliud agentes distulimus, atque in exemplo præcipue elaboravimus: hoc summa ratione nos fecisse arbitramur. Neque sane homines latere volumus, quid in hac & secuti sumus: nam obtinere in hominum æquitate positum est, vel potius in fortuna communi. Res enim humani generis agitur, non nostra. Primum hoc videmur adepti, quod maximum est, ut plane intelligamur. Longe enim aliud est singulis præceptis exempla subnectere: Aliud, universi operis figuram perfectam & quasi solidam construere & representare. Ex enim in Mathematicis, adstante machina aut fabrica sequitur demonstratio facilis & perspicua: sed abique hac commo- ditate, omnia videntur involuta, & quam revera sunt, subtiliora. Aquæ etiam illud usu venit, ut quo grandius instrumentum demonstrationis fiat, eo fit & fidelius & illustrius. Etiam putamus nos aliquem modestiæ & simplicitatis fructum percipere posse, quod nec vim nec insidias hominum iudicii secimus aut paravimus: sed rem nudam & apertam exhibuimus. Nemo enim ante nos, homines ad fontes Naturæ & res ipsas adduxerunt, ut in medium confulerent: sed exempla & Experientiam ad dictorum suorum fidem, non ad alieni ju-

dicii libertatem adhibuerunt: ut dupliciter nos de Humano genere meritos existimemus; duas res maxime Mortalibus charas & gratas, potestatem & libertatem simul deferentes: potestatem operum, libertatem iudicii. Ac veluti in iudiciis civilibus ea maxime incorrupta & recta sunt, ubi minimum Oratorum licentiæ & turbis, aut etiam Eloquentiæ conceditur: sed omnis fere opera & tempus in testibus consumitur. Eodem modo & de Natura iudicia exercentur optima, cum nec paginæ nec probabili orationi aut disputationi maximæ partes tribuuntur, sed Experientiæ testimoniis evidentibus & coærvatis res conficitur. Nam certe in Authorum testimoniis libido & stimulus versatur: rerum autem testimonia & responsa, interdum obscura & perplexa, sed semper sincera & incorrupta sunt. Liberati etiam videmur magno malo, ex hominum fastidio & præiudicio, Solent enim viri prudentes, & graves, & Cunctatores, novitatem omnem levitatis & vanitatis nomine suspectam habere: novas autem sectas, & nova placita ut larvas & umbras aspernari. Neque enim multum interesse putant, utrum homines in Theoriis consentiant aut dissentiant: nisi quod vetera & recepta magis sint, ob consensum & mores, rebus gerendis accommodata. Huic malo non aliud remedium repetebatur, nisi ut amplitudine exempli, in ipsos hominum sensus ita incurramus, ut primo aspectu, quivis medioeris iudicii rem solidam & sobriam esse, atque opera & utilitatem spirantem, & à novæ scholæ, aut novæ sectæ ratione & consuetudine profus alienam, statim perspiciat & agnoscat. Speramus etiam hoc potissimum modo, Antiquis & aliis, qui in Philosophia aliquid opinati sunt, authoritatem & fidem abrogari: honorem & reverentiam conservari posse, idque non artificio quodam, sed ex vi ipsa rei. Existimamus enim subituras animos hominum cogitationem, num & illi huiusmodi diligentiam adhibuerint: aut placita & opiniones suas à tali fundamento excitaverint. Atque sane hoc debium alicui videri potuisset, si opiniones eorum tantum ad nos pervenissent, modus autem Inquisitionis & demonstrationis non apparuisset. Tum enim tale quippiam in mentem nobis venisset cogitare, illos proculdubio à meditationum suarum principio magnam vim & copiam exemplorum paravisse, eamque simili quo nos ordine, vel fortasse meliore disposuisse. Sed postquam re comperta, illis pronuntiare visum esset: tum demum pronuntiatæ & eorum explicationes & connexiones in scripta redigisse: addito spatium uno aut altero exemplo ad docendi lumen: sed primordia illa & notas, ac veluti Codicillos & commentarios suos in lucem edere, & super vacuum & molestum putasse. Inque fecisse ut in ædificando facere decet: nam post operis ipsius structuram, machinas & Scalas, & huiusmodi Instrumenta à conspectu amovenda esse. Verum hæc de ipsis cogitare, nobis per ipsos integrum non est: formam enim & rationem suam Inquirendi, & ipsi proficentur, & Scripta eorum ejusdem expressam imaginem præ se ferunt. Ea non alia fuit, quam ut ab exemplis quibusdam quibus Sensus plurimum assueverat, ad conclusiones maxime generales sive principia Scientiarum advolarent: ad quorum immotam veritatem, conclusiones inferiores per media derivarent. Ex quibus

Arte constituta, tum demum si qua controversia de aliquo exemplo mota esset, quod placitis suis refragari videretur, illud per distinctiones aut regulatum suarum explanationes in ordinem redigerent: aut si de rerum particularium causis mentio inficeretur, eas ad speculationes suas ingeniose accommodarent. Itaque res & totius erroris processus protius patet: nam & missio Experimenti præopera fuit, & conclusiones mediæ (quæ operum vitæ sunt) aut neglectæ, aut infirmo fundamento impostæ sunt; & Sensui ipsi (qui non repræsentatur) ingenuæ quædam facta est substitutio illegitima & infelix, & si qua frequens alicubi inter eorum Scripta inveniatur exemplorum & particularium mentio, id sero, & postquam jam decretum esset de placitis suis, factum esse constat. Nostra autem ratio huic maxime contraria est: quod Tabulæ affatim extra controversiam ponunt. Quibus positis & illud sequitur, admirationem quæ quibusdam ex Antiquis aut alii cupiam tribuitur, intactam & immutatam manere. Nam in iis quæ in Ingenio & meditatione posita sunt, illi mirabiles homines se præbuerunt. Nostra autem talia sunt, quæ hominum ingenia & facultates fere æquant. Nam quemadmodum ad hoc, ut linea recte describatur, plurimum est in manus & visus facultate, si per constantiam manus & oculorum iudicium tantum res tentatur; si per regulam admotam, non multum. Aut etiam simplicius verba faciamus, quemadmodum ad hoc ut longa oratio recitetur memotiter, homo memoria pollens ab homine oblivioso mirum in modum distet; si de scripto, non item: Eadem ratione, ut in Contemplatione rerum, quæ mentis vicibus solum incumbit, homo homini præstat vel maxime. In ea autem quæ per Tabulas fit & eorum usum rite adhibitum, non multo major in hominum Intellectu eminet inæqualitas, quam in Sensu inesse solet. Quin & ab ingeniorum acumine & agilitate, dum suo motu feruntur, periculum metuemus. Itaque hominum ingenii non plumas aut alas; sed plumbum & pondera addimus. Accedit & illud, quod rem omnium difficillimam (si vis & contentio adhibeatur) per Tabulas nostras sponte secuturam non diffidimus; hanc ipsam ut postquam homines primo aditu fortasse difficiles & alieni, paulo post nativæ rerum subtilitatis, quæ oculis suis subiecit, & differentis in experientia plane signatis & expressis, assueverint; continuo fere subtilitatem verborum & disputationum, quæ huc usque hominum cogitationes occupavit, & tenuit, quasi pto reludicra & quadam incantatione & spectro habituri sint; atque de Natura decreturi, quod de fortuna dici solet, eam à fronte capillatam, ab occipite calviam esse. Omnem enim istam feram & præposteram subtilitatem, postquam tempus rerum præterierit, Naturam prenatae & captare; sed nunquam apprehendere & capere posse. Etiam vivum nos & plane animatum docendi genus adhibuisse arbitramur. Non enim Scientiam à stirpibus avulsam, sed cum radicibus inter-

gris tradimus, ut in ingeniis mellioribus velut in gleba feraciore transplantata, magnum & felix incrementum recipere possit. Nos autem si quæ in re vel male credidimus, vel obdormivimus & minus attendimus, vel defecimus, & inquisitionem abruptimus: nihilominus rem ita proposuimus, ut & errores nostri, antequam massam scientiæ altius inficiant, notari & separari possint: atque etiam ut facilis & expedita sit laborum nostrorum successio & continuatio: Tum autem homines vires suas noscent, cum non eadem infiniti sed omnia alij præstabant. Etiam illud ludibrium avertisse videmur, cui frequens nostra operum mentio & inculcatio exponi possit; nisi homines inter res ipsas versari coegissemus, hoc est, ut homines opera quæ ab aliis exigimus, & à nobis poscerent: facile enim quisvis jam perspiceret, non frustra nos de operibus sermonem intulisse, cum in Tabulis ipsis pauci nec novorum operum designationes & fœnora reperiret, atque simulationem nostram plane perspicere: non opera ex operibus, (scilicet ut Empirici solent) sed ex operibus causas, ex causis rursus opera nota, ut legitimi Naturæ Interpretes, educendi; atque propterea evitandi præmaturam & effusam à principio ad opera deflexionem, atque hujus rei legitimum & præstitutum tempus observandi & expectandi. Postremo & illud videtur effectum, ut homines non solum de vi & instituto hujus Institutionis nostræ, sed etiam de mole & quantitate ejus veras opiniones habeant, ne forte alicui in mentem venire possit, hoc quod molimur, vastum quiddam esse, & supra humanas vires, cum contra plerumque fiat, ut quod magis utile magis finitum sit: Hæc vero de Natura Inquisitionis, vel singularis non sit per viam, conjunctis vero operis etiam expedita. Quod ut pateat magis, Digestum Tabularum addere visum est. Primæ Tabulæ sunt de Motu; Secundæ de calore & frigore, Tertix, de radis rerum & impressionibus adstantans; Quartæ de vegetatione & vitis; Quintæ, de passionibus corporis Animalis; Sextæ de sensu & objectis; Septimæ de Affectibus animi; Octavæ de Mente & ejus facultatibus. Atque hæc Tabulæ ad Naturæ separationem pertinent, & sunt ex parte formæ. Ad constructionem autem Naturæ pertinent & ex parte Materiæ sunt Tabulæ, quæ sequuntur. Nonæ, de Architectura Mundi; Decimæ, de Relativis Magnis, sive accidentibus Essentiæ; Undecimæ, de corporum consistentiis, sive inæqualitate partium; Duodecimæ, de speciebus sive rerum fabricis & societatibus ordinariis; Decimæ tertix, de Relativis parvis, sive proprietatibus; ut universa Inquisitio per Tredecim tabulas absolvatur. Minores autem Tabulas (quas specilla appellamus) ex occasione & usu præsentis conficimus. Neque enim in illis ipsis ullam nisi per Tabulas & de scripto Inquisitionem recipimus. Restat pars altera mole minor, vi potior; ut postquam constructionem Machinæ docuimus, etiam de usu Machinæ lucem & consilia præbeamus.